

АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТАМИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Штучний інтелект поступово охоплює всі сфери життєдіяльності людини. Активний розвиток цифрового простору визначає кількість нових технологій, які з'являються та активно впроваджуються в освітній сектор. Студенти закладів вищої освіти повсякденно використовують штучний інтелект в навчальній діяльності [1, с. 69].

Опитування в рамках окресленої проблематики було проведено у листопаді-грудні 2024/2025 навчального року, яке спрямоване на вивчення застосування штучного інтелекту студентами закладів вищої освіти міста Кропивницького. В ньому взяли участь 258 респондентів віком від 16 до 25 років. Серед них 145 жінок, 113 чоловіків.

Опитування містило такі запитання:

1. Який штучний інтелект (ШІ) Ви зазвичай застосовуєте?

2. Для чого саме Ви застосовуєте штучний інтелект (ШІ)?

3. Які, на Вашу думку, переваги штучного інтелекту (ШІ)?

4. Які, на Вашу думку, недоліки штучного інтелекту (ШІ)?

5. Чи може з часом штучний інтелект (ШІ) витіснити людину з обраної професії? (Наприклад, Якщо Ви майбутній психолог, то ШІ стане кращим психологом; якщо Ви майбутній перекладач, то ШІ стане кращим перекладачем тощо).

6. Чим для Вас є штучний інтелект (ШІ)?

За результатами аналізу відповіді на перше запитання «Який штучний інтелект (ШІ) Ви зазвичай застосовуєте?» зафіксовано, що переважна більшість студентів застосовує ChatGPT (90 %), Copilot, Gemini, Claude-instant, DeepL Translate, Midjourney (7 %), взагалі не застосовують ШІ (3 %).

Друге запитання «Для чого саме Ви застосовуєте штучний інтелект (ШІ)?» репрезентує вектори застосування ШІ студентами закладів вищої освіти.

97 % опитаних вказували для пошуку інформації – це додаткове джерело пошуку інформації; редагування граматичних помилок в тексті; систематизація та узагальнення тексту; генерація ідей;

аналіз таблиць; написання постів в соціальних мережах, відповіді користувачам на їхні запити; створення малюнків, графіків; модифікація відео; написання статей, аналіз наукових джерел і літератури; рерайт, переклад текстів; пояснення незрозумілої інформації, редакція тексту та його візуалізація; для розробки презентацій та пошук відповідей на питання, які не можна знайти в Інтернеті; тлумачення термінів; структуризація, оформлення документів; для полегшення виконання завдань; редагування та перевірки.

3 % респондентів для навчання штучний інтелект ніколи не застосовують, лише для розмов та хобі.

На третє запитання «Які, на Вашу думку, переваги штучного інтелекту (ШІ)?» студенти закладів вищої освіти надали такі відповіді:

1) 97 % респондентів (постійне збільшення інформаційної бази, дуже добре відповідає на питання; швидко, зрозуміло і ефективно; не треба витрачати багато часу на пошуки необхідної інформації; швидко і якісно; зручність у використанні і економія часу; легко знайти відповідь на питання і не важливо якого рівня важкості воно; зберігає купу часу; може пояснити щось, що я не розумію; може перевірити чи вірно я щось зроблено; відповідає чітко та ясно на поставлене питання чи задачу, ніж пошукова система Google; научуваність; лаконічне формулювання; завдяки ШІ можна отримати доступ до корисної інформації, незалежно від часу чи місця; допомога в прийнятті рішень: ШІ аналізує дані та пропонує найкращі варіанти; автоматизація: виконання рутинних завдань без помилок, що зменшує навантаження на людину; інновації: створення нових продуктів, методик і технологій; підтримка людей з особливими потребами: наприклад, голосові асистенти для людей з вадами зору тощо);

2) 3 % респондентів не зазначили переваги штучного інтелекту, тому що ним не користуються.

Результати відповідей на четверте запитання «Які, на Вашу думку, недоліки штучного інтелекту (ШІ)?» є такими:

1) 90 % респондентів вказували на:

1.1) штучний інтелект не є джерелом достовірної інформації. Його варто використовувати максимум як доповнення. Багато людей просто перестали думати своєю головою і роблять буквально все з використанням штучного інтелекту;

1.2) часто видає неперевірену або хибну інформацію;

1.3) інколи може помилятись;

1.4) люди звикають до того, що можна не думати самостійно;

1.5) щоб досягти потрібного результату, то слід уточнювати;

1.6) залежність від ШІ;

1.7) не розуміє фізику, хімію та математику.

2) 10 % опитаних говорили про відсутність недоліків або ним не користуються й не знають про конкретні недоліки.

Передостаннім запитанням було «Чи може з часом штучний інтелект (ШІ) витіснити людину з обраної професії?» з уточненням і роздумами на найближче майбутнє. 60 % опитаних вважають, що не може ШІ замінити людину, зокрема: є думки гуманітарного спрямування, яке зможе вирішити тільки людина; необхідно врахувати необхідність у вираженні емоційних критеріїв у певних професіях, наприклад психолог, вчитель, менеджер, асистент та ін.; повноцінним заміником психолога він навряд чи стане, або це буде через тривалу кількість часу; ніхто не знає як воно буде, але мене такий прогрес трохи лякає; найближчим часом точно «ні», поки людина є креативною, звертається до точних джерел; не витіснить, адже у психології важливим є не тільки знання, а й особистість психолога, яка відіграє ключову роль у терапії; ШІ хоч і має переваги та замінити людину (у сфері перекладу) не зможе, навіть з часом. Через невідповідність у мовах оригіналу та перекладу, відсутньої термінологічної бази, перифраз та відсутність експресії; жоден штучний інтелект не замінить мозкову діяльність людини, емоції, емпатію; якщо перекладач можна використовувати і електронний, то підтримати людину штучний інтелект не зможе. (Наприклад, не зможе обійняти, щоб заспокоїти людину); «ні», не зважаючи на швидкість та якість, з якою ШІ може виконувати поставлені перед ним задачі, він потребує постійного контролю та коригування роботи з боку людини-оператора. Базові програми що виконують дії за скриптами – це те, що може частково витіснити базові професії такі як касир/офіціант та ін. ШІ ще занадто «сирий» для такого тощо.

40 % студентів окреслили можливість витіснення людини з обраної ними професії (може, але для цього потрібні інші алгоритми, та вільний доступ ШІ до інтернету, але поки таких функцій немає; у більшості професій ШІ незабаром може замінити людину, хоча в деяких професіях все ж потрібен розум людини; так, вважаю, що може це статися, але не знаю чи то добре це, чи ні. Але все одно є якісь професії та переваги, в яких все ж людина перемагає; так, але не у всіх сферах).

Результати відповідей на шосте запитання «Чим для Вас є штучний інтелект (ШІ)?» є такими:

1) 8 % студентів вказували, що це друг або більше, аніж друг;

2) 42 % студентів окреслили як помічника;

3) 4 % студентів як є з ким поспілкуватися по навчанню і по дозвіллю, додатком для розваг;

4) 22 % студентів зазначили як джерело інформації;

5) 24 % студентів зафіксовано як допоміжний засіб.

Отже, з'ясовано, за результатами проведеного опитування серед студентів закладів вищої освіти міста Кропивницького, що штучний інтелект має істотний вплив на сучасних студентів в освітній сфері. Зокрема, виявлено, що незначна кількість студентів взагалі не користується штучним інтелектом. Виявлено розуміння у частини студентів щодо слід осмислювати інформацію та думати самостійно.

Дослідження проблематики застосування штучного інтелекту студентами закладів вищої освіти потребує подальших наукових розвідок.

Література:

1. Паламар С., Науменко М. Штучний інтелект в освіті: використання без порушення принципів академічної чесності. *Освітологічний дискурс*. 2024, Т. 1. Вип. 44. С. 68–83. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2024.15>